

Rituel slagtning og religionsfrihed

Af Anette Lund Hansen, cand.jur., ph.d.-studerende
og Henrik Zahle, professor, dr.jur.

Spørgsmålet om rituel slagtning er til diskussion. Af central betydning er en vurdering af, hvilken angst og hvilke smerter de slagtede dyr har under den rituelle slagtning. Herom gør der sig forskellige opfattelser gældende, og den følgende undersøgelse er bygget på den forudsætning, at der er i hvert fald en risiko for, at dyrene faktisk oplever slagtningen som angstfuld og smertefuld.

Slagtningens betydning for dyrene har været central i debatten. Senest er spørgsmålet belyst ved den dyreetiske udtalelse fra Det Dyreetiske Råd.

Formålet med det følgende er at bidrage med en analyse af den rituelle slagtning set i religionsfrihedens perspektiv. Hensynet til religionsfriheden forekommer os at være underbelyst, og det har derfor været nødvendigt at foretage en undersøgelse af såvel den europæiske menneskerets regulering af religionsfrihed som reguleringen i den danske grundlov.

I det følgende redegøres først for den europæiske menneskeretlige regulering, dernæst for den danske grundlov.

I. Den europæiske menneskeretskonvention og international ret

Den Europæiske Menneskerets Konventions artikel 9:

Stk. 1. Enhver har ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed; denne ret omfatter frihed til at skifte religion eller tro samt frihed til enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat at udøve sin religion eller tro gennem gudstjeneste, undervisning, andagt og overholdelse af religiøse skikke.

Stk. 2. Frihed til at udøve sin religion eller tro skal kun kunne underkastes sådanne begrænsninger, som er foreskrevet ved lov og er nødvendige i et demokratisk samfund af hen-

syn til den offentlige orden, sundhed eller sædelighed eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

Den engelske ordlyd af artikel 9:

1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or in private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance.

2. Freedom to manifest one's religion or beliefs shall be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of public safety, for the protection of public order, health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Reglens struktur

Beskyttelsen af religionsfriheden i artikel 9 kan opdeles i et indre og et ydre aspekt. Det indre aspekt af religionsfriheden er reguleret i artikel 9, stk. 1, 1. led, og udgør retten til autonomt at have tanke-, samvittigheds- og religionsfrihed (forum internum). Det ydre aspekt af religionsfrihed er reguleret i artikel 9 stykke 1, 2. led, og udgør retten til at manifestere sin religion (forum eksternum).

Artikel 9 stk. 2, indeholder hjemlen for begrænsninger af religionsfriheden. I henhold til denne bestemmelse er det udelukkende retten til at *udøve* sin religion, der kan underkastes begrænsninger. Det indre aspekt af religionsfriheden er således en absolut rettighed, der *ikke* kan underkastes begrænsninger, mens det ydre aspekt af religionsfriheden er en relativ rettighed.

Ved at tillade begrænsninger af retten til at manifestere sin religion anerkendes det, at det i et demokratisk samfund – i hvilket adskillige